

KLUB ZA STAROU PRAHU

Mostecká 1, 118 00 Praha 1

Praha, 14. prosince 2015

Vážená paní

Mgr. Petra Ulbrichová
vedoucí oddělení ochrany kulturních památek
v odboru památkové péče Ministerstva kultury

Maltézské náměstí 1

118 11 Praha 1 – Malá Strana

Věc: Doplnění k podnětu k prohlášení budov Transgas v ulicích Vinohradská a Římská, Praha 2, Vinohrady za kulturní památku

Vaše značka:
MK 62615/2015 OPP
MK 13678/2015 OPP

Vážená paní Ulbrichová,

chtěli bychom tímto reagovat na Vaši žádost o odborné stanovisko a doplnění podkladů ve výše uvedeném případě, kterou jste adresovali pražskému pracovišti Národního památkového ústavu a kterou jste zaslali též Klubu Za starou Prahu na vědomí.

Ve svém dopise označujete soubor navržený na kulturní památku za „značně kontroverzní stavby z 2. pol. 20. století“, a proto žádáte o informace, „zda byl publikován nějaký ohlas v některém z renomovaných zahraničních odborných periodik“. Chtěli bychom upozornit, že takovýto požadavek nepovažujeme za adekvátní hned z několika důvodů. Za prvé: v období, o němž hovoříme, existovala jistá informační bariéra a komunikace se zahraničím proto probíhala nárazově a selektivně. Zahraniční publicity se tak nedočkalo mnoho skvělých autorů a děl. V našem konkrétním případě můžeme dokonce mluvit o cílené cenzuře, neboť architekti Jindřich Malátek a Ivo Loos byli zákazem publikování trestáni za svoji angažovanost v událostech Pražského jara a v Palachově případě. Dnes jsou tyto autoři neprávem trestáni podruhé – právě požadavkem zahraničního ohlasu, který má být kritériem hodnoty jejich díla. Tomuto kritériu by pravděpodobně nevyhověla ani valná většina v současnosti chráněných památek.

Za důležitější však považujeme následující skutečnost: památková péče by se měla řídit současným stavem poznání kulturně historických hodnot, jak vyžaduje platný i připravovaný památkový zákon. Hodnotami poválečné architektury se u nás zabývají mnohá vědecká pracoviště a řada vynikajících odborníků zkoumá její dějiny, zájem o poválečnou

architekturu zaznamenatelně roste i v řadách veřejnosti. Kritické docenění poválečné architektury bude možné až v dorůstající generaci, neboť její pohled již nebude deformován zkušenostmi z minulého režimu. Je však potřeba tuto architekturu pro budoucí zhodnocení uchovat. V přístupu k památkám relativně nedávné minulosti možná stále panují jisté rozpaky, avšak již dnes máme v rukou výstupy četných výzkumů na poli dějin architektury, které mohou v případě nejistoty posloužit k orientaci v tomto oboru. V publikacích, vzniklých po roce 1989 soubor bývalého plynárenského dispečinku už většinou nechybí a i nezbytná zmínka v přehledových kompilacích naznačuje, o jak hodnotný soubor staveb se jedná. Ze seznamu literatury, který přikládáme v závěru, bychom jako nejnovější příklad této skutečnosti zdůraznili letošní publikaci historika Zdeňka Lukeše Praha moderní IV (nakladatelství Paseka). Máme za to, že právě současná reflexe tématu by měla být pro památkovou péči směrodatná.

Chtěli bychom znovu zopakovat, že soubor bývalého plynárenského dispečinku je nejen vynikající ukázkou stylově syntetické architektury 70. let, spojující prvky brutalismu, technicismu i postmoderny, ale také na našem území ojedinělou realizací postmoderního urbanismu. Skutečnost, že projekt tohoto souboru nebyl nikdy plně zrealizován a v historickém vývoji se ocitl v odlišné urbanistické situaci, než pro jakou byl plánován, nemůže být argumentem pro jeho demolici.

Rádi bychom rovněž upozornili, že vedle nesporných uměleckohistorických kvalit, pro něž si zaslouhuje památkovou ochranu, je areál řídicí ústředny tranzitního plynovodu pozoruhodný i z hlediska stavebně-technických kvalit. Řídicí středisko mezinárodního plynovodu mezi prvními v Československu naplno využívalo informační technologie. Tomu byla přizpůsobena i jeho konstrukce a konečný vzhled budovy byl nejen sémiotickým vyjádřením funkce, ale také technickým řešením. Ocelové konstrukce výpočetní centrály i výškových administrativních budov, které vyrobily Vítkovické železárny podle projektu konstruktéra a statika Juraje Kozáka (1922-2003) získaly hlavní cenu VTS 1976 -1978 za nejlepší ocelovou konstrukci.

Pro ilustraci dramatické historie samotného vzniku stavby areálu Transgas, jehož velkorysé projekční a přípravné práce se uskutečnily v době před srpnem 1968, avšak samotná realizace až poté, dovoluji ocitovat zajímavé informace, které nám poskytl člen autorského týmu architekt Václav Aulický a které se týkají jak dobové reflexe, tak zamýšlené bohaté výtvarné výzdoby budov, které bylo bohužel dopřáno dopracovat se pouze do stádia skic a modelů, nepochybně dosud existujících v archivech jednotlivých autorů:

Na sjezdu Svazu architektů, bohužel teď nevím přesně kdy, tuším, že v roce 1973 byl Areál TP spolu s Obchodním domem Kotva označen za typický příklad „nesocialistické“ architektury.

Pokud se týká výtvarných děl, tak se mi nepodařilo najít nějaké oficiální konkrétní údaje, takže mohu říci jen to, že se jednalo o velice obsažný záměr instalace kvalitních výtvarných děl. Jak si (bez záruky) pamatují, byla to ústřední plastika na téma „Civilizace“ od Olbrama Zoubka, „Strom života“ od Vladimíra Preclíka, mobilní plastika „Stroj času“ od Aleše Veselého, „Čtyři roční období“ od Františka Grosse, „Geneze lidstva“ od Josefa Lieslera, gobelín „Země“ podle návrhu Jiřího Johna a další, to už opravdu neumím specifikovat. Každopádně tehdejší „Saalova“ komise označila tento záměr za podvratnou akci mající za cíl narušit konsolidaci v oblasti umění ve smyslu „Poučení z krizového vývoje“ a kompletně ho (myslím, že to také bylo v roce 1973) zamítla, takže z toho realizováno nebylo nic.

Věříme, že to, co zde bylo uvedeno, dostatečně vykresluje význam diskutovaného areálu, a že tohoto svědectví bude využito ve prospěch zachování kulturního dědictví druhé poloviny 20. století i pro budoucí generace.

S úctou a přáním klidného adventu

PhDr. Kateřina Bečková,
předsedkyně Klubu Za starou Prahu, v.r.

Prof. PhDr. Rostislav Švácha,
člen Domácí rady Klubu Za starou Prahu, v.r.

Mgr. Veronika Vicherková,
členka Domácí rady Klubu Za starou Prahu, v.r.

Na vědomí:

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v hlavním městě Praze

Příloha:

Soupis referencí k areálu budov plynárenského dispečinku Transgas a ministerstva paliv a energetiky v knižní a časopisecké produkci 1966-2015

Klub Za starou Prahu, z.s.

Mostecká 1, 118 00 Praha 1, IDDS: ny4e65u

E-mail: zastarouprahu@seznam.cz, www.zastarouprahu.cz

Návštěvní hodiny: středa 15-17,30 hod., tel. 257 530 599